O93, f. 20ra; V630, f. 48rb; N442, f. 46va; I83, f. 99vb; VD38, f. 91vb; SG670, p. 191a; P9629, f. 22v; Bcan4, f. 79v; E97, f. 53ra; P102; BII13, f. 84va; S105, f. 74r

CUIUS[a] SUPRA AD HILARIUM EPISCOPUM

Bcan4: XXV

P102; BII13: XXV De sacerdotibus non vexandis et qui non possint esse sacerdotum accusatores

[H. 25] Dilectissimo[b] fratri Hilario episcopo Fabianus.

---

3. Fabianus-Brief,5 [a] Überschrift] DECRETA FABIANI P9629; DECRETA FABIANI PAPAE CUIUS SUPRA AD HILARIUM EPISCOPUM VD38; EPISTOLA FABIANI PAPAE SG670; Epistola tertia fabiani papae P102; Überschrift fehlt I83; S105 **9** [b] ilectissimo S105

Coll. Ans. ded. 1. II,123 (**10–46** Divinae…opprimere); **2. III,59** (**10–46** Divinae…opprimere); **3. III,179** (**48–56** Peregrina…audiri); **4. I,34** (**60–68** Si…destinarit); **5. III,175** (**60–68** Si…destinarit); **6. III,125** (**74–99** Pulsatus…patiatur); **7. I,35** (**105–127** Placuit…tenetur); **8. X,125** (**131–150** Te…illo)
Ps.-Remedius 1. c. 54 (**48–56** Peregrina…audiri)
Burchard 1. I,147 (**48–56** Peregrina…audiri); **2. I,148** (**60–68** Si…destinarit); **3. XVI,10** (**74–80** Pulsatus…dentur); **XVI,3** (**96–99** qui…patiatur)
Sentenzen 1. c. 6 (**60–110** Si…constringat); **2. c. 255** (**82–99** Si…patiatur)
Anselm v. Lucca 1. II,10 (**60–110** Si…constringat, *vgl. 2. Fabianus-Brief* 199-204); **2. III,79** (**82–99** Si…patiatur); **3. XI,69** (**96–99** Omnis…patiatur)
Bonizo 1. III,59 (**48–56** Peregrina…audiri)
Coll. trip. 1. A 1,18,8 (**48–56** Peregrina…audiri); **2. A 1,18,9** (Si ... destinarit); **3. A 1,18,10** (**74–99** Pulsatus…patiatur); **4. A 1,18,11** (**82–92** Si…teneatur); **5. A 1,18,12** (**96–99** Omnis…patiatur)
Ivo, Decr. 1. V,260 (**48–56** Peregrina…audiri); **2. V,261** (**60–68** Si…destinarit); **3. VI,323** (**74–80** Pulsatus…dentur); **4. VI,324** (**82–99** Si…patiatur)
Ivo, Pan. 1. IV,120 (**60–68** Si…destinarit); **2. IV,121** (**63–66** Appellantem…sublevare); **3. IV,122** (**66–68** Liceat…destinarit); **4. IV,123** (**74–80** Pulsatus…dentur); **5. IV,74** (**82–92** Si…teneatur); **6. IV,75** (**96–99** Omnis…patiatur)
Polycarpus 1. V,1,17 (**34–99** statuentes…patiatur); **2. I,8,3** (60–110 Si…constringat)
Slg. in drei Büchern 1. II,32,60 (**34–99** statuentes…patiatur); **I,12,1** (**60–110** Si…constringat, *vgl. 2. Fabianus-Brief* 199-204)
Gratian 1. C. III q. 6 c. 2 (**53–56** si…audiri); **2. C. II q. 6 c. 21** (**60–61** Si…exhibeat); **3. C. II q. 6 c. 2** (**64–66** liceat…sublevare); **4. C. II q. 6 c. 1** (**63 f.** Appellantem ... custodia); **5. Gratian C. II q. 6 c. 20** (**66–68** Liceat…destinarit); **6. C. III q. 6 c. 3** (**74–80** Pulsatus…dentur); **7. C. II q. 3 c. 5** (**82–92** Si…teneatur); **8. D. I de poen. c. 22** (**82–92** Si…teneatur); **9. C. III q. 6 c. 1** (**97–99** Ibi…patiatur)

Divinae circa nos gratiae memores esse debemus, <S105, f. 74v> qui nos per dignationis suae[c] misericordiam <E97, f. 53rb> ob hoc ad fastigium[d] [e] <BII13, f. 84vb> sacerdotale provexit[f], ut mandatis ipsius[g] inhaerentes et in quadam[h] sacerdotum[i] eius specula[j] constituti prohibeamus illicita, et sequenda doceamus.

In tantum enim in occiduis[k] partibus, quibus moraris[l], audivimus astutiam diaboli saevire in populum christianum atque in[m] multiplici <O93, f. 20rb> deceptione prorumpere[n], ut non solum laicos saeculares[o], <SG670, p. 191b> sed ipsos quoque domini[p] sacerdotes premat atque vexetur[q]. Unde in grandi merore[r] <P9629, f. 23r> positi dissimulare[s] <N442, f. 46vb> non possumus, quod corrigere atrociter debemus, quapropter competens[t] adhibenda est talibus medela vulneribus, ne immatura curandi[u] facilitas mortifera[v] capitis[w] peste nihil[x] <VD38 f. 92ra> possit[y] [z], sed[a] segnius[b] [c] tracta[d] pernicies[e] reatu[f] non legitimae curationis involvat <I83, f. 100ra> pariter sauciatos[g] et medentes[h]. <V630, f. 48va>

---

11 [c] suae fehlt V630; suae korr. aus sua E97 **12** [d] am Rande Sublimitatem VD38 | [e] fastidium I83; vastigium S105 **13** [f] pervexit S105 **14** [g] illius SG670; S105 | [h] quadam korr. aus quidam V630 | [i] sacerdocium P9629 **15** [j] am Rande Specula dicitur unde longe videri potest Significat hic episcopalem honorem VD38 **17** [k] baidicis V630 | [l] montris I83 **19** [m] in fehlt Bcan4 **20** [n] irrumpere BII13 **21** [o] seculares korr. aus secures VD38 **22** [p] domini korr. aus domino V630; domino P9629 | [q] vexet I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105 **23** [r] am Rande Tristicia I83 | [s] am Rande Tacere VD38 **25** [t] am Rande Conveniens necessaria VD38 **26** [u] curanti V630 **27** [v] mortifera capitis peste] mortiferam capitis pestem korr. aus mortifera capitis peste P9629; mortiferam capiti pestem SG670; S105 | [w] captis korr. aus capitis, am Rande R V630; captis E97 | [x] nihil possit] irroget SG670; P9629; S105 **28** [y] interlinear vel pro E97 [z] possit fehlt V630 | [a] sed] sed neque SG670; S105 | [b] am Rande Tardius pigrius VD38 | [c] regni P9629; segni SG670; S105; segnius korr. aus segni P102 | [d] frustrata korr. aus frustracta P9629; frustrata SG670; S105 | [e] perneties SG670; S105 | [f] reatum V630 **30** [g] am Rande mors subiectos VD38 | am Rande medicantes VD38

---

3. Fabianus-Brief,10–16 Divinae … doceamus] init. Hilar. ep. ad Acac. (H. no. 76). Cf. Zeph. 1, Marcelli 1, Pelag. II. pp. ep. 3. **17–30** In … medentes] init. Fel. III. ep. ad Sicil. (H. no. 79). **25–264** competens … Amen] usque ad finem epistolae. Eadem leguntur in Sixt. III. pp. ep.

V630; I83; Bcan4: De accusatione sacerdotum

P9629: Qui sunt qui accusare nequeunt

VD38: DE ACCUSATORIBUS

Ob[i] [j] id ergo statuentes decernimus, ut hi, qui non sunt bonae[k] conversationis, <Bcan4, f. 80r> aut quorum vita est accusabilis, aut quorum[l] fides, vita et libertas nescitur, non possint domini sacerdotes accusare, nec[m] viles personae ad accusationem eorum admittantur[n] [o].

P9629: De accusationibus episcoporum

I83: De suspectis et inimicis

Bcan4: De criminosis suspectis et inimicis

Similiter hi, qui[p] in[q] aliquibus criminibus irretiti sunt[r], vel qui sunt suspiciosi, vocem adversus[s] maiores[t] natu non habeant accusandi, quia suspiciosa vox et inimica[u] veritatem solet opprimere.

P102; BII13; Bcan4: XXVI De peregrinis iudiciis prohibendis

[H. 26] Peregrina[v] vero iudicia salva <BII13, f. 85ra> in omnibus[w] apostolica[x] auctoritate[y] generali[z] <SG670,

---

34 [i] am Rande drei Punkte N442 | [j] Ob id korr. aus Obit N442 **35** [k] bone korr. aus bene P9629 **36** [l] quorum fides korr. aus quorum P9629 **38** [m] nec korr. aus ne SG670; ne S105 **39** [n] am Rande Suscipiantur VD38 | [o] admittantur korr. aus admittantur operibus P102 **43** [p] qui in korr. aus qui Bcan4 | [q] in fehlt I83; SG670; S105 | [r] sunt fehlt SG670; S105 **44** [s] adversum V630 | [t] maiores korr. aus maiorem O93 **46** [u] inimica korr. aus inima P9629 **48** [v] am Rande z V630; am Rande drei Punkte N442 **49** [w] omnibus apostolica korr. aus omnibus E97 | [x] apostolica fehlt V630; iuditia P9629 | [y] iuditia P9629 | [z] generalis I83

34–36 ut…accusabilis] Cap. ecclesiast. a. 789. c. 35. aut Ben. I. 74. III. 111. Cf. Calist. 17, Pont. 9, Fab. 13, Steph. 12 (Fel. I. pp. 12), Pelag. II. pp. ep. 3. (Cf. c. 13. Angilr.) **36–37** aut…nescitur] Ben. II. 359. III. 112. aut c. 13. Angilr. Cf. Calist. 17, Fab. 13, Steph. 12, Pelag. II. pp. ep. 3. **38–39** nec…admittantur] Cap. ecclesiast. a. 789. c. 45. aut Ben. II. 362. aut c. 13. Angilr. Cf. Anacl. 19, Calist. 17. **43–45** Similiter…accusandi] c. 14. Angilr. (Ben. III. 85. aut c. 8. conc. Carth. D.) Cf. Anacl. 22, Pont. 3, Fab. 13, Steph. 2, 11, Euseb. 3, Fel. II. pp. 12. xv. **48–52** Peregrina… iudices] Ben. III. 309. aut c. 16. Angilr. (c. 10. C. Th. IX. 1). Cf. Anacl. 15, Vig. 4, Fel. I. pp. 15, Euseb. 17, Iul. 12.

---

3. Fabianus-Brief,35–36 aut…accusabilis] *fehlt* PG_1; $3L_1$ **37** possint] possunt $3L_1$ **45** et] *fehlt* PG_1 **46** solet] solent PG_1 **49** apostolica] apostoli PG_1

p. 192a> sanctione[a] [b] prohibemus, quia indignum est, ut ab externis[c] iudicetur[d], qui provinciales et a se electos[e] debet habere iudices, nisi fuerit[f] appellatum. Unde[g] oportet, si aliquis episcoporum super certis accusetur criminibus, <VD38, f. 92rb> ut[h] ab omnibus audiatur, qui sunt in provincia[i], episcopis, quia[j] non oportet accusatum aliubi[k] quam in foro[l] suo audiri[m].

Bcan4: XXVII

P102; BII13: XXVII Ut si quis iudicem adversum sibi senserit vocem apellationis exhibeat

[H. 27] Si[n] quis vero iudicem adversum[o] sibi senserit, vocem appellationis exhibeat[p].

BII13: de adversis iudicibus

Appellantem[q] autem non debet[r] afflictio ulla aut

---

50 [a] am Rande Institucione VD38 | [b] sanctione korr. aus santione S105 **51** [c] exteris SG670; S105 | [d] iudcetur SG670 **52** [e] elictos P102 | [f] fuerit] fuerit ad nos korr. aus fuerit SG670 **53** [g] am Rande z V630 **54** [h] ut korr. aus aut V630 **55** [i] provintia korr. aus provintiae V630; provintiae P9629; provicia I83 | [j] quia korr. aus qui P102 **56** [k] alicubi V630; P9629; SG670; S105 | [l] iure V630; I83; iure, interlinear al. in foro Bcan4 | [m] audiri] audiri ut si quis iudicem faventem sibi senserit vocem defensionis (apdefensionis S105) SG670; S105 **60** [n] am Rande z V630 | [o] am Rande Contrarium VD38 **61** [p] am Rande Praeparet emittat VD38 **63** [q] am Rande Nota z V630; am Rande drei Punkte N442 | [r] habet I83; VD38; Bcan4; P102; BII13; habeat korr. aus habet SG670; habeat S105

53–55 Unde…episcopis] c. 26. Angilr. aut Ben. II. 381. III. 104. (c. 15.conc. Ant. D.). Cf. Euseb. II. Fel. II. pp. 12. XVIII., Symm. syn. V, Ioann. I. pp. ep. 1. (Steph. 10.) **55–56** quia…audiri] Angilr. 32. (Ben. III. 332. des. ex interpr. nov. Valent. tit. 34). **60–61** Si…exhibeat] c. 4. aut c. 31. Angilr. (Ben. III. 240, add. III. 25. aut interpr. nov. Valentin. tit. 34). Cf. Fel. 1. pp. 14. **63–68** Appellantem…destinarit] c. 33. 34. Angilr. (epit. cod. Par. supp. lat. 215. ad c. 1—3. 1. Rom. Visig. C. Th. XI. 8. cf. Ben. III. 333. 251).

---

51 externis] exteris RC_1; DB_1; BS_1; ID_1 **53** aliquis] quis DG_1 **54** ut] *fehlt* DG_1 **55** provincia] provincia sua DG_1 **60** vero] *fehlt* $74T_1$; AL_1; CT_2; vero episcopus ID_2; PG_2; $3L_2$; DG_2 **60–61** adversum…exhibeat] iudicem suspectum habuerit, et viderit se ingravari, libere sedem apostolicam appellet ID_2; IP_1 **61** vocem…exhibeat] et viderit se ingravari, libere sedem apostolicam appellet DB_2 **63** debet] habeat DB_2; ID_2

detentionis[s] iniuriare[t] custodia[u], sed liceat appellatori[v] vitiatum[w] causam[x] <I83, f. 100rb> appellationis remedio sublevare. Liceat etiam in causis criminalibus <E97, f. 53va> appellare[y], nec appellandi[za] vox denegetur ei, quem in supplicio[b] sententia[c] destinarit[d].

P9629: Non ante suum pulsatus iudicem taceat

Bcan4: XXVIII

P102; BII13: XXVIII De eo qui pulsatus ante iudicem et de eo qui iratus crimen alicui obicit et quod scriptura probandum sit obiectum crimen

[H. 28] Pulsatus ante suum iudicem causam[e] dicat[f],

S105: Non ante suum iudicem pulsatus taceat

et non ante[g] [h] <SG670, p. 192b> suum iudicem[i] pulsatus, si voluerit, taceat,

BII13: de pulsationibus clericorum

et[j] ut pulsatis[k], quotiens[l] appellaverint[m], induciae[n]

---

64 [s] detentionis korr. aus detentioni N442; detentiones VD38; P102; BII13 | [t] iniuriae I83; VD38; Bcan4; P102; BII13; iniuriosę SG670; S105 | [u] custodiam O93; P9629; I83; Bcan4 | [v] appellatori korr. aus appellari P9629; appellatorem VD38; P102; BII13 **65** [w] vitiatam N442; E97; vitiatam korr. aus vitiatum, am Rande R V630 | [x] causa I83; SG670; Bcan4; S105 **67** [y] appellare korr. aus appellande P9629 | [z] appellandi vox] vox appellandi V630; P9629; E97 **68** [b] supplitium VD38; P102; BII13; supplicium korr. aus supplicio E97 | [c] sententiam P102 | [d] destinarit] destinarit de eo qui pulsatur ante iudicem et de eo qui iratus crimen alicui obicit et quia (quia korr. aus qua SG670) scriptura probandum sit obiectum crimen SG670; S105 **74** [e] causa S105 | [f] iudicet korr. aus iudicat SG670 **76** [g] ante korr. aus te N442 | [h] ante suum iudicem] suum iudicem ante P9629 | [i] iudicem korr. aus iud V630 **79** [j] am Rande Nota V630 | [k] pulsatis korr. aus pulsatus V630; pulsans P9629 | [l] quoties V630; Bcan4 | [m] appellaverint korr. aus appellaverit I83 | [n] induciae] inducię eis SG670; Bcan4

74–80 Pulsatus… dentur] Ben. III. 367. aut c. 3. (bis) Angilr. (ep. cit. ad c. 4. l. R. Visig. C. Th. II. 1).

---

64 detentionis] detentionis exhibeat $3L_2$ | iniuriare] iniuriosae DB_2; ID_2 liceat] licet $3L_1$ **65** vitiatum] conviciantum DB_2; vitiatam $74T_1$; AL_1; CT_2; ID_2; IP_2; PG_1; PG_2; $3L_1$; $3L_2$; DG_3; DG_4 **66** Liceat] licet DB_2 **67** appellandi… vox] vox appellandi AL_1; CT_2; PG_2; $3L_2$; DG_5 **68** supplicio] supplicium DB_2; ID_2; IP_3; PG_1; $3L_1$ | destinarit] destinarat DB_2; ID_2; destinarit. Capitulo XXVIIII PG_2; destinaverit DG_5 **74** causam] causas $3L_2$ **76** et] *fehlt* DG_6 **79** et… ut] *fehlt* DG_6 pulsatis… appellaverint] pulsato ... appellaverit DB_3

dentur[o].

S105: Irati crimen convicium est

Si[p] quis ergo iratus crimen[q] aliquod[r] cuilibet temere[s] obiecerit[t], convicium non est pro accusatione habendum[u],

P9629: Irati crimen conditium est

sed permisso[v] [w] tractandi spatio

VD38: Qui crimen obicit scribere debet se probaturum

id, quod iratus dixit, per scripturam se[x] probaturum esse fateatur, ut[y] si fortasse[z] resipiscens[a], <VD38, f. 92va> quae pro iracundia dixit, iterare aut scribere[b] <BII13, f. 85rb> noluerit[c], non ut reus criminis teneatur.

P9629; S105: Qui crimen obicit

I83: Ut qui non probare poterit que obicit penam quam intulit paciatur

Omnis ergo, qui crimen obicit, scribat se[d] probaturum revera[e]. <S105, f. 75r> Ibi semper causa agatur, ubi crimen admittitur, et qui non probaverit[f], quod obiecit[g], poenam, quam intulerit[h], ipse patiatur.

---

80 [o] caedantur korr. aus caedentur P9629 **82** [p] am Rande Nota V630 | [q] crimen] crimen his I83; criminis Bcan4 | [r] aliquod cuilibet] alicui SG670 | [s] temere fehlt SG670 **83** [t] obicerit O93; P9629; I83; obicit SG670 **84** [u] accipiendum SG670 **86** [v] am Rande Concesso VD38 | [w] permissio P9629; promisso P102 **88** [x] sed P102 **89** [y] aut V630 | [z] fortasse] fortasse id est resapiant Bcan4 | [a] respiscens VD38 **90** [b] scribere korr. aus scriberare SG670 **91** [c] noluerat SG670; S105 **96** [d] sed P102 **97** [e] Revent I83; Revera korr. aus Revere E97 **98** [f] probarit I83; VD38; SG670; P102; BII13; S105 **99** [g] obieciri P9629 | [h] intulit SG670; S105

82–92 Si…teneatur] epit. cit. ad c. 3. l. R. Visig. C. Th. IX. 1. aut Ben. III. 364. aut c. 46. Angilr. **96–99** Omnis…patiatur] epit. cit. ad c. 4—6 tit. C. Th. cit. aut Ben. III. 365. aut c. 47. 48. Angilr. (Cf. Dam. 19.)

82–109 Si…servetur] *fehlt* $74T_1$; AL_1; IP_4; PG_2; $3L_2$ **82** ergo] *fehlt* $74T_2$; AL_2; IP_4; DG_7; DG_8 | aliquod] *fehlt* CT_4; DG_7; DG_8; aliquid PG_1 cuilibet] alicuiDG_8 **83–92** convicium…teneatur] *fehlt* DG_8 **89** fortasse] forte CT_4; DG_7 **90** pro…iracundia] per iracundiam DG_7 **92** teneatur] habeatur IP_5 **96** ergo] enim $74T_2$; *fehlt* AL_3; IP_5 | scribat] sciat DB_4 **97** revera] revera ut DB_4 **97–98** Ibi…admittitur] *fehlt* AL_3 **97** semper] *fehlt* DB_4 | agatur] terminetur DB_4 **98** et] ut DB_4 **99** obiecit] obicit AL_2; DG_9 | ipse] *fehlt* $3L_1$

Bcan4: XXVIIII Ut qui non probare poterit quod obicit pęnam quam intulit patiatur

P102; BII13: XXVIIII De episcopo accusato qui appellat apostolicam sedem

BII13: Item de eadem re fabianus in tertia epistola ita ait

[H. 29] Placuit[i] etiam, ut[j], si episcopus accusatus appellaverit apostolicam sedem, id[k] statuendum, <N442, f. 47ra> quod eiusdem sedis pontifex censuerit. Haec[l] tamen omnino in sacerdotum causa forma[m] servetur[n], ne[o] [p] quemquam[q] [r] sententia non[s] a suo iudice dicta constringat[t]. <SG670, p. 193a> Occurrere[u] quoque <I83, f. 100va> quisque fidelium ruinis debet oppressorum et miserorum subsidio, quo valeant[v] ex relevatione[w] alienae[x] vindictae a se[y] dei removere vindictam. Libat[z] [a] enim domino prospera, qui ab afflictis pellit[b] adversa, <VD38, f. 93ra> unde scriptum est: Frater fratrem[c] adiuvans[d] <V630, f. 48vb> exaltabitur.

Ecclesia enim dei sine macula et ruga[e] debet exsistere, et ideo non oportet[f] eam a[g] quibusdam[h]

---

105 [i] am Rande Nota V630; P9629 | [j] ut fehlt SG670; S105 **106** [k] id] id ad P102 **108** [l] am Rande drei Punkte N442 **109** [m] forma servetur] sit forma SG670; S105 | [n] servetur] servetur ut I83; Bcan4 | [o] Nec V630; E97 | [p] ne quaemquam korr. aus nequaquam S105 | [q] am Rande Aliquem VD38 | [r] quemquam sententia korr. aus quemquam P9629 | [s] non a korr. aus non I83 **110** [t] constringat korr. aus constringet VD38; constringatur P102 **111** [u] Occurrere korr. aus Occurre SG670 **113** [v] valeat I83; SG670; Bcan4; S105 | [w] relevatione korr. aus revelatione V630; SG670; revelatione I83; S105 | [x] alienae vindictae] aliena V630 | [y] sede I83 **114** [z] am Rande Offert immolat VD38 | [a] Libat korr. aus Libeat SG670 **115** [b] pellit korr. aus pellis V630 **116** [c] fratre I83 | [d] adiuvatus P102 **118** [e] ruca I83 **119** [f] oportet korr. aus portet VD38 | [g] a fehlt N442 | [h] quibudam Bcan4

105–108 Placuit…censuerit] epit. Hadriani c. 3. conc. Sard. aut Ben. III. 315. aut c. 20. Angilr. Cf. Iul. 12. **108–110** Haec…constringat] Ben. III. 347. aut c. 37. Angilr. (c. 2. C. Th. IV. 16). Cf. Zeph. 5, Euseb. 17, Iul. 18. **111–115** Occurrere…adversa] c. 11. (bis) Angilr. (Ben. II. 323. III. 221. aut c. 2. conc. VIII. Tolet.) Cf. Dam. 23, Pelag. II. pp. ep. 3. **116–117** Frater…exaltabitur] Prov. XVIII. 19.

---

109 ne] nec $74T_1$; AL_1; PG_2; $3L_2$

conculcare[i] [j] aut maculare, quia scriptum est: Una est columba mea, perfecta mea. Hinc iterum dominus ad Moysen[k] ait[l]: Est locus penes me, et stabis[m] super petram[n]. Quis[o] est locus, qui non sit domini[p], dum cuncta in[q] ipso, per quem creata sunt, continentur[r]? Sed[s] tamen est[t] [u] [v] locus apud eum[w], videlicet sanctae ecclesiae[x] unitas, in qua supra[y] petram statur[z], dum confessionis soliditas[a] [b] humiliter tenetur.

Bcan4: XXX

P102; BII13: XXX De praecipicio[c] detractionis irę et accusationis fugiendo

[H. 30] <BII13, f. 85v> Te, frater, et omnes fratres nostros ecclesiam[d] Christi sanguine[e] redemptam[f] regentibus[g] monemus, ut omnes a praecipitio[h] [i], in quo[j] fratres et domini pastores detrahendo et persequendo <E97, f. 53vb> verbis et factis labuntur, laqueis[k], quibus potestis, retentetis[l] [m] <SG670, p. 193b> et labi[n] [o] eos in[p] ima non permittatis, <VD38, f. 93ra> quia scriptum est: Ira[q] viri iustitiam dei[r] non operatur. Hinc[s] rursum[t] dicitur: Sit omnis homo[u] velox

---

120 [i] conculcari korr. aus conculcucari SG670 | [j] conculcare aut maculare] conculcari aut maculari korr. aus conculcare aut maculare P9629; conculcari aut maculari I83; VD38; Bcan4; E97; BII13; S105; conculcari aut maculari korr. aus conculcari P102 **122** [k] mosen O93 | [l] dixit Bcan4 | [m] stabilis P9629; I83; Bcan4 **123** [n] terram I83; Bcan4 | [o] Quis est korr. aus Quis Bcan4 | [p] dei SG670; S105 **124** [q] in ipso] ipse SG670; S105 | [r] continetur SG670; S105 **125** [s] Sed tamen est] Est tamen V630 | [t] est fehlt O93; P9629 | [u] est locus] locus est VD38; E97; P102 | [v] est locus apud eum] locus apud eum est I83; SG670; Bcan4; S105 | [w] eum] eum videlicet korr. aus eum P9629 **126** [x] ecclesia N442 | [y] super SG670; S105 | [z] statuuntur korr. aus statur BII13 **127** [a] am Rande Fortitudo virtus VD38 | [b] solidatas Bcan4 **129** [c] praecipicio korr. aus praecipio P102 **132** [d] ecclesia P9629 | [e] sanguinem VD38 | [f] redempta P9629 **133** [g] regentes korr. aus regentibus V630; Bcan4; regentes VD38; SG670; P102; BII13; S105 | [h] am Rande A ruina VD38 | [i] praecipitio korr. aus praecipio P9629; Bcan4 **134** [j] quo] quo et P9629 **136** [k] laqueis quibus korr. aus laqueis SG670 | [l] am Rande Frequenter retineatis VD38 | [m] retentis I83; Bcan4 **137** [n] am Rande cadere VD38 | [o] lacerari V630 | [p] in ima] in imo ira, interlinear vel animo V630 **138** [q] Ira] Ira enim V630; P9629; E97; Iram Bcan4 | [r] dei fehlt SG670 **139** [s] Huic SG670 | [t] rursus Bcan4 | [u] homo fehlt SG670

120–127 Una…tenetur] Greg. M. ep. IX. 52. (2, 967). **138–147** quia…faciatis] eiusd. ep. IX. 122. (2, 1030).

ad audiendum, <I83, f. 100vb> tardus[v] ad loquendum et tardus ad iram.

Haec autem vos auctore deo omnia servare non[w] ambigo, sed occasione admonitionis exorta[x] bonis vestris desideriis et operibus me furtive[y] [z] subiungo[a], ut[b], quod non <Bcan4, f. 80v> admoniti facitis[c], quando vobis et admonens[d] additur[e], iam non soli faciatis. Quapropter, fratres, oportet vos et omnes fideles diligere in[f] invicem et non detrahere aut accusare alterutrum. Scriptum est enim: Dilige[g] proximum et coniungere[h] fidem[i] cum illo. Quod si denudaveris[j] <O93, f. 20va> absconsa illius, non persequeris[k] post eum. Sicut enim homo, qui perdit amicum suum, sic[l] qui perdit amicitiam proximi sui. Et sicut qui dimittit avem <VD38, f. 93rb> de manu sua, sic dereliquisti proximum[m] tuum et[n] non eum capies. Non[o] illum sequaris[p], quoniam longe abest, effugit[q] enim quasi caprea de laqueo, quoniam vulnerata est[r] anima eius. Ultra[s] eum non poteris colligare[t], <SG670, p. 194a> et maledicta est concordatio. Denudare[u] autem amici mysteria disperatio[v] est animae[w] infidelis[x]. Annuens[y] oculo[z]

---

140 [v] tardus] tardus autem korr. aus tardus N442; tardus autem I83; VD38; Bcan4; E97 **142** [w] nam P9629 **143** [x] exorta bonis] et exhortationis SG670; S105 **144** [y] am Rande occulte VD38 | [z] furtive] futurę tue P9629 | [a] subiungo ut quod korr. aus subiungo O93 **145** [b] am Rande N SG670 | [c] facitis korr. aus faciatis Bcan4 **146** [d] admonens additur] a nobis dicitur I83; SG670; Bcan4; S105 | [e] additor P9629 **148** [f] in fehlt O93; I83; SG670; Bcan4; S105 **149** [g] Diligere BII13 **150** [h] coniunge korr. aus coniungere N442; S105; coniunge SG670; coniungere korr. aus coniunge E97 | [i] fide O93; Bcan4; E97; fide korr. aus fidem V630 **151** [j] denudaberis O93; P9629 **152** [k] am Rande Ibis VD38 **153** [l] sic korr. aus si N442 **155** [m] proximum] proximum korr. aus proximum s I83 | [n] et fehlt E97 **156** [o] cum SG670; S105 | [p] sequaris korr. aus se P9629; sequeris BII13 **157** [q] Effigit S105 **158** [r] est fehlt Bcan4 | [s] Utra P9629 **159** [t] collirare I83 **160** [u] Denudari I83; Denudare korr. aus Denudari S105 **161** [v] desperatio V630; P9629; E97; P102; BII13; desperatio korr. aus disperatio N442; Bcan4; dispensatio VD38; disparatio korr. aus disperatio SG670 | [w] Anima SG670; Anima korr. aus Animę S105 | [x] infidelis korr. aus fidelis S105 | [y] am Rande Signum faciens VD38 | [z] oculo korr. aus soculo VD38; oculo korr. aus oculos SG670

149–180 Dilige…illorum] Ecclesiastic. XXVII. 18—33.

fabricat iniqua, et nemo eum <BII13, f. 85vb> abiciet[a]. In conspectu oculorum tuorum condulcabit[b] os suum[c] et[d] super sermones <N442, f. 47rb> tuos admirabitur, novissime autem pervertet[e] os suum <I83, f. 101ra> et in[f] verbis tuis[g] dabit scandalum. Multa audivi et non coaequavi[h] [i] ei, et dominus odiet[j] illum.

<P9629, f. 23v> Qui in[k] altum mittit lapidem, super caput[l] eius[m] cadit[n], et plaga dolosa[o] dolosi dividet vulnera. Qui fodit foveam, decidet in illam, et qui statuit lapidem <S105, f. 75v> proximo, offendet[p] in eo, et qui laqueum[q] [r] alio[s] ponit, <VD38, f. 93va> peribit in illo. Facienti nequissimum[t] consilium[u] super ipsum devolvetur, et non agnoscet[v], <V630, f. 49ra> unde adveniet[w] illi. Illusio et improperium superborum et vindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo[x] peribunt, qui oblectantur[y] casu[z] [a] iustorum. Dolor autem consumet illos, <E97, f. 54ra> antequam moriantur. Ira et furor utraque exsecrabilia[b], et vir peccator continens erit illorum. Qui vindicari vult a deo, inveniet[c] vindictam, et peccata illius servans servabit. Relinque proximo tuo nocenti te[d], et tunc[e] <SG670, p. 194b> deprecanti tibi peccata[f] solventur[g]. Homo

---

163 [a] abitias P9629 | [b] conculcabit V630; SG670; Bcan4; P102; S105 **164** [c] suum et super sermones tuos admirabitur novissime autem pervertet os suum korr. aus suum P9629 | [d] et super sermones tuos admirabitur, novissime autem pervertet os suum fehlt V630 **165** [e] am Rande Permutabit VD38 **166** [f] in verbis korr. aus inverus V630 | [g] istius V630 **167** [h] am Rande Assimilavi VD38 | [i] quoequavi VD38; S105; coęquavi korr. aus quoęquavi SG670 | [j] audiet V630; P9629 **168** [k] in fehlt P9629 **169** [l] caput fehlt P9629 | [m] eius cadit] eius cadet korr. aus eius SG670 | [n] cadet korr. aus cadit E97 | [o] dolosa fehlt SG670; S105 **171** [p] offendet korr. aus offendit S105 **172** [q] am Rande Deceptionem VD38 | [r] laqueum korr. aus laqueo P102 | [s] alio fehlt P9629; alii I83; SG670; Bcan4; S102 **173** [t] nequissimum consilium] consilium nequissimum V630; P9629; E97 | [u] iudicium I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105 **174** [v] ognoscet P102 **175** [w] adveniat SG670; P102; adveniat korr. aus adveniet Bcan4; S105 **176** [x] Laqueo korr. aus Laquo N442; Laqeo S105 **177** [y] am Rande delectantur VD38 | [z] am Rande Ruina VD38 | [a] casui V630; P9629; VD38 **179** [b] am Rande Abominabilia VD38 **181** [c] invenit S105 **182** [d] te fehlt SG670; S105 | [e] tunc] tunc et tunc SG670 **183** [f] peccata korr. aus peccata tibi V630 | [g] am Rande Dimittentur VD38

180–238 Qui…mortem] Ecclesiastic. XXVIII. 1—30.

homini servat iram et a deo quaerit medelam? In hominem similem sibi non habet misericordiam et de peccatis suis deprecatur altissimum[h]? Ipse, dum caro sit, servat iram et propitiationem petit a deo? Quis exorabit pro delictis illius[i]? Memento novissimorum et desine[j] inimicari[k]. Tabitudo[l] enim et mors imminent[m] in mandatis. <VD38, f. 93vb> Memorare <I83, f. 101rb> timorem[n] dei et non irascaris proximo. Memorare[o] testamenti altissimi et despice ignorantiam proximi[p]. Abstine te[q] a lite et minues peccata. Homo enim iracundus[r] incendit[s] litem[t] <BII13, f. 86ra> et vir[u] peccator turbabit[v] amicos et in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secundum enim ligna[w] silvae sic ignis exardescit[x] et secundum virtutem hominis iracundia <SG670, p. 195a> illius erit, et secundum substantiam suam[y] exaltabit iram suam. Certamen festinatum incendet ignem, et lis[z] festinans effundet sanguinem, et lingua[a] testificans adducet mortem.

P102: De lingua tertia

Si sufflaveris[b], quasi ignis exardebit, et[c] si exspueris super illam, exstinguetur, et utraque[d] ex[e] ore proficiscuntur.

Susurro et bilinguis maledictus, multos enim turbabit[f] pacem habentes. Lingua tertia multos commovit et dispersit[g] illos a gente in gentem, civitates muratas

---

186 [h] altissimum Ipse dum caro sit servat iram et propitiationem petit a deo korr aus altissimum V630 **188** [i] suis V630; I83; SG670; S105 **189** [j] desine korr. aus desinenter SG670 | [k] am Rande Inimicitias agere VD38 | [l] am Rande Corruptio VD38 | [m] imminet I83; SG670; S105; imminent korr. aus imminet Bcan4 **191** [n] timorem dei et non irascaris proximo. Memorare fehlt I83 **192** [o] Memorare korr. aus Memore P102 **193** [p] proximi] proximi tui korr. aus proximi Bcan4; proximi tui P102 | [q] te fehlt I83; SG670; S105 **194** [r] iracundus korr. aus iracundus incendiis S105 | [s] am Rande suscitat accendit VD38 | [t] am Rande Discordiam VD38 **195** [u] vir peccator korr. aus vir P9629 | [v] turbabitur I83 **196** [w] lingna I83; Bcan4 **197** [x] exardescit korr. aus exardesit Bcan4 **199** [y] suam] suam sic N442 **200** [z] am Rande Discordia VD38 **201** [a] lingua korr. aus linga P102 **204** [b] sufflaverins I83 | [c] et fehlt SG670; S105 **205** [d] utraque] utra re I83 | [e] ex ore fehlt V630 **207** [f] turbavit korr. aus turbabit V630; N442; SG670; turbavit P102; BII13 **209** [g] disperdet SG670

divitum destruxit et domos magnatorum[h] <VD38, f. 94ra> effodit, virtutes populorum concidit et gentes fortes dissolvit. Lingua tertia mulieres[i] viritas[j] [k] [l] <N442, f. 47vb> eiecit et privavit[m] illas de laboribus[n] suis. Qui respicit illam, non habebit requiem nec habitabit cum[o] requie. Flagelli[p] plaga livorem[q] facit, plaga <SG670, p. 195b> autem linguae comminuit[r] ossa. Multi ceciderunt in ore <I83, f. 101va> gladii[s], sed non sic, quomodo[t], qui[u] interierunt per[v] linguam suam. Beatus, qui tectus est a lingua nequam, et qui in iracundiam[w] <E97, f. 54rb> illius[x] non transivit[y], et qui non attraxit iugum eius <Bcan4, f. 81r> et vinculis illius[z] non est ligatus. Iugum enim illius[a] iugum ferreum est et vinculum illius[b] vinculum aereum[c] est. Mors illius mors nequissima et utilis potius inferus quam illa. Perseverantia[d] illius non permanebit, sed obtinebit vias iniustorum[e] et flamma sua <V630, f. 49rb> non[f] comburet iustos. Qui derelinquunt[g] <BII13, f. 86rb> deum[h], incidunt[i] [j] in illam et exardescet[k] in illis et non exstinguetur[l] [m], <VD38. f. 94rb> et immittetur in illos[n] quasi leo et quasi pardus laedet illos. Sepi aures tuas spinis[o] et noli audire linguam nequam[p] [q], et ori tuo <SG670, p.

---

210 [h] magnarum P102 **212** [i] mulieris korr. aus mulieres, am Rande r BII13 | [j] am Rande Fortes VD38 | [k] veritas O93; P9629; SG670; S105; viritas korr. aus veritas V630; Bcan4; veritatis I83; veridicas E97; viratis P102 | [l] viritas eiecit] veritas eiecit korr. aus eiecit veritas S105 **213** [m] privabit P9629; privavit korr. aus privabit SG670 | [n] laboribus korr. aus laboris BII13 **215** [o] in V630; P9629 | [p] flagella P9629; Flagelli korr. aus Flagella Bcan4 | [q] am Rande maculam VD38 **216** [r] am Rande frangit VD38 **217** [s] gladii sed korr. aus gladii Bcan4 **218** [t] quomodo] quomodo hi Bcan4 | [u] qui fehlt S105 | [v] per linguam suam] lingua sua SG670; S105 **220** [w] iracundia P9629; S105 | [x] ipsius I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105 | [y] transibit Bcan4 **222** [z] illius korr. aus illi P102 | [a] illius iugum korr. aus illius P102 **223** [b] ipsius VD38 **224** [c] ferreum I83; ęreum korr. aus ęneum S105 **225** [d] Perseverantia korr. aus Perseveranti N442 **226** [e] iustorum P9629 **227** [f] non korr. aus no SG670 **228** [g] derelinquunt korr. aus derelinqunt N442; Bcan4; derelinquunt korr. aus derelinquent N442; derelinqunt I83 | [h] dominum Bcan4 [i] interlinear e SG670 | [j] incident N442 **229** [k] exardescit N442 | [l] extingetur P9629 | [m] extinguetur et korr. aus extinguetur S105 **230** [n] illis SG670; S105 **231** [o] am Rande Adversitatibus VD38 **232** [p] am Rande malam VD38 | [q] nequa P9629

196a> facito[r] ostia[s] et seras auribus tuis. Aurum tuum et argentum confla et verbis tuis facito <S105, f. 76r> stateram et frenos ori tuo rectos. Et[t] attende, ne forte labaris in lingua tua et cadas in[u] conspectu inimicorum[v] insidiantium tibi et sit[w] casus tuus insanabilis in mortem. Ista caveant omnes et[x] cohibeant linguas a malo, et labia eorum[y], ne loquantur dolum.

De cetero, carissimi, confortamini in domino et in potentia virtutis eius. Induite <I83, f. 101vb> vos arma[z] dei, ut possitis stare[a] adversus insidias diaboli, quia[b] non est[c] nobis[d] colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus <O93, f. 20vb> principes et potestates[e], adversus[f] mundi[g] rectores tenebrarum harum[h], contra spiritalia nequitiae in caelestibus. Propterea <VD38, f. 94va> accipite[i] armaturam[j] dei, ut possitis[k] resistere in die malo et in omnibus <SG670, p. 196b> perfecti[l] stare. State ergo succincti[m] lumbos vestros in veritate et induti[n] lorica[o] iustitiae et calciati[p] pedes in praeparatione[q] evangelii pacis, in omnibus sumentes scutum fidei[r] [s], in quo possitis omnia tela nequissimi[t] ignea[u] exstinguere. Et galeam[v] salutis assumite et gladium spiritus, quod est verbum

---

233 [r] facito korr. aus facit SG670 | [s] hostias P9629 **235** [t] Et fehlt V630 **236** [u] in conspectu fehlt P9629 **237** [v] iniquorum BII13 | [w] sis P9629 **238** [x] et fehlt V630 **239** [y] tua P9629 **243** [z] armatura P9629; N442; P102; armaturam SG670; S105; armaturam korr. aus arma Bcan4; armatura korr. aus arma E97 | [a] resistere SG670; S105 **244** [b] Quoniam V630; E97 | [c] est nobis korr. aus est V630 | [d] vobis P102 **246** [e] potestates korr. aus potestes P9629 | [f] adversus fehlt S105 | [g] mundi rectores korr. aus mundi P9629 **247** [h] harum] harum et I83; Bcan4 **248** [i] accipe P102 | [j] arma O93; armatura P9629; N442 **249** [k] possitis korr. aus positis N442; positis BII13 **250** [l] perfecti korr. aus perfectis V630; perfectis I83 | [m] sunccincti I83 **251** [n] induite P9629; Bcan4; indutite I83 | [o] lorica korr. aus lurica V630; loricam SG670; lurica Bcan4; luricam S105 **252** [p] calciate I83; Bcan4 | [q] preparationem VD38; E97; BII13 **253** [r] fidei korr. aus fit dei P9629 | [s] fidei, in quo possitis omnia tela nequissima exstinguere] fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea exstinguere korr. aus fidei SG670 **254** [t] nequissima V630; P9629; I83; Bcan4; S105 | [u] ignea fehlt V630; I83; Bcan4 | [v] galeam korr. aus gleam S105

238–240 Ista…dolum] Ps. XXXIII. 14. **241–256** De…dei] Ephes. VI. 10—17.

dei.

Haec, frater, quae tibi scripsimus[w] generaliter omnibus notum[x] fieri volumus[y], ut, quae[z] ceteros[a] tangunt[b], omnibus nota[c] fiant[d].

Omnipotens[e] deus te, frater, et reliquos fratres nostros ubique consistentes protegat usque in finem, qui cunctum mundum dignatus[f] [g] est[h] redimere Iesus Christus dominus noster, qui est benedictus <BII13, f. 86va> in saecula[i]. Amen[j].

Data[k] XVII[l] Kal. Novemb. <E97, f. 54va> Africano et Decio vv. cc. conss[m]. [n]

O93, f. 20vb; V630, f. 49rb; N442, f. 47va; I83, f. 101vb; VD38, f. 94vb; SG670, p. 196b; P9629, f. 23v; Bcan4, f. 81r; E97, f. 54va; P102; BII13, f. 86va; S105, f. 76r

---

257 [w] scripsimus generaliter omnibus nota fieri volumus ut quae ceteros tangunt korr. aus scripsimus O93 **258** [x] nota korr. aus notum V630; nota VD38; SG670; E97; P102; BII13; S105 | [y] volumus ut quę ceteros tangunt omnibus nota fiant korr. aus volumus VD38 | [z] qui I83; S105; quia SG670 | [a] cetero P9629; cetera I83; cęteri SG670; ceteros korr. aus cetero Bcan4 | [b] tangant V630 **259** [c] nata P9629 | [d] fiunt O93 **260** [e] Omnipotens deus korr. aus Omnipotens Bcan4 **262** [f] dignatus korr. aus dignus O93 | [g] dignatus est] est dignatus N442; I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105 | [h] est fehlt O93; I83 **264** [i] saecula] saecula saeculorum P102 | [j] AMEN DATA korr. aus AMEN P9629 **265** [k] Data XVII Kal. Novemb. Africano et Decio vv. cc. conss. fehlt VD38 | [l] XVII fehlt N442 **266** [m] conss] consulibus korr. aus cosulibus SG670; ss. Bcan4 | [n] conss.] conss. EXPLICIT O93; P9629

260–264 Omnipotens…Amen] Greg. M. ep. IX. 52. (2, 972).
265–266 Data…conss] Nota cons. des. e vit. Fab. c. 1. in libr. pontif.